

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Korneli Egimendia Aranburu

*Oartzun,
Gipuzkoa
(1910-2010)*

Aurkibidea

Biografia

Altzibarko Albisturrene etxean jaio eta bertan bizitakoa. Albisturrene etxea ez da herrian ezaguna den Albistur taberna, baizik eta Etxeaundi eta Zamora etxeen artean dagoena. Ama eta biak bizi ziren bertan. Apopiloak zituzten, eta horrez gain, udan kalera etortzen zirenen arropak garbitzen eta Altzibarko bi tabernatan ere lanean aritu zen Korneli: Soteronean eta elkarrizketa garaian Albistur den tabernan. Apopiloen artean Santos Arozena txistularia zegoen: berez Lizartzakoa zen eta Karrikako harrobira etorria zen lanera. Gerora, Korneliren senarra izango zen. Senarra, semeak eta bilobak txistulariak zituen Kornelik. Txistulari asko bai inguruan, baina txistua jotzeko beta askorik ez, nahikoa lan baitzuen etxean eta kanpoan.

Zintak

OIA-010

- **Proiektua:** Oiartzuarren baitan
- **Elkarrizketatzailea(k):** Lardi, Ane - Pikabea Lasa, Joxe Luix
- **Data:** 2007-03-12
- **Iraupena:** 61 min
- **Euskarria:** MiniDV
- **Kodifikatzailea:** Lardi, Ane

OIA-011

- **Proiektua:** Oiartzuarren baitan
- **Elkarrizketatzailea(k):** Lardi, Ane - Pikabea Lasa, Joxe Luix
- **Data:** 2007-03-22
- **Iraupena:** 57 min
- **Euskarria:** MiniDV
- **Kodifikatzailea:** Lardi, Ane

Pasarteak

1. Apopiloak, arropa-garbitzen eta zerbitzari

- **Erref:** OIA-010/002
- **Iraupena:** 0:03:40. **Hasi:** 00:02:00. **Bukatu:** 00:05:40

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

Apopiloak zituzten etxean eta lan asko izaten zen. Hori gutxi balitz, Oiartzunera etortzen ziren udatiarren arropak garbitzen zituzten, kuelan. Usain goxoa zutela-eta neguan ere arropa bidaltzen hasi ziren. Etxean lan asko izaten zen, eta, hala ere, Soteronen eta Albisturrenen ere aritzen zen lanean.

2. Lana eta dantza, biak

- **Erref:** OIA-010/006
- **Iraupena:** 0:01:25. **Hasi:** 00:13:00. **Bukatu:** 00:14:25

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

Altzibarko bilera plazan eta bera Albistur tabernan lanean ari zela, tabernatik korrika atera, 'irraako' bat egin eta berriz atzera, korrika, lanera joaten zen.

3. Altzibarko kioskoa

- **Erref:** OIA-010/007
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 00:14:25. **Bukatu:** 00:17:15

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Iruñiarreneko Manuelek jotzen zuen filarmonika. Balkoitik jotzen zuen soinua, eta, gero, dirua batuz, kiosko ederra egin zuten plazan. Kioskoa egin zenerako, Manuelek utzi egin zion jotzeari eta Donostiatik etortzen ziren musikariak.

4. Baltsa eta eliza I

- **Erref:** OIA-010/008
- **Iraupena:** 0:01:30. **Hasi:** 00:17:15. **Bukatu:** 00:18:45

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

<p>Agarraua ez zen libre. Behin, Corneliren seme bat eta soinujolearen arreba baltsean ibili ziren. Norbaitek bikarioari esan eta karta iritsi zitzairen etxera, kongregaziotik kanpo zeudela esanez. Bi gazteak ez ziren beldurtu, xanistebanetan arratsalde guztia baltsean ibiliko zirela erabaki zuten.</p>

5. Baltsa eta eliza II

- **Erref:** OIA-010/010
- **Iraupena:** 0:02:13. **Hasi:** 00:19:47. **Bukatu:** 00:22:00

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

Corneliren semea eta Altzibarko neska bat kongregaziotik bidali zituzten baltsean ibiltzeagatik eta xanistebanetan arratsalde guztia baltsean ibiltzea erabaki zuten. Beraiek hasi eta han zeuden denak baltsean hasi ziren. Berrito karta bidali zieten elizatik: elizan sartzeko baimena bazeukatela, baina fede gabekoak zirela. Gazteak ez ziren beldurtu eta erantzun egin zuten.

6. Arozena txistulariak I

- **Erref:** OIA-010/011
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:22:00. **Bukatu:** 00:23:15

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Corneliren gizona Santos Arozena zen. Lizartzako txistulari sagakoa. Oiartzunera ere txistuarekin etorri zen, eta leku pila ederretara iritsi zen bere hura joaz. Mendan, sagardotegietan... toki askotan jotzen zuten txistulariek garai haietan.

7. Altzibar

- **Erref:** OIA-010/012
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 00:23:15. **Bukatu:** 00:26:00

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)

Laburpena:

Altzibar: igandetako bilera bukatu zen, baina auzoa beti izan da mugimendu handikoa. Denda, taberna, sagardotegia... auzokoek ez ezik, ingurukoek ere erreferentzia zuten Altzibar.

8. Arozena txistulariak II

- **Erref:** OIA-010/017
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:45:10. **Bukatu:** 00:46:25

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Ezkondu eta gero ere Santosek txistua jotzen zuen. Mendira joaten ziren

txistua jotzera. Arlepora, Artikutzara, Ergoiendik gora... joaten ziren. Sagardotegiak hasten zirenean ez zen etxean gelditzen.

9. Balerianaren behia

- **Erref:** OIA-010/018
- **Iraupena:** 0:04:35. **Hasi:** 00:46:25. **Bukatu:** 00:51:00

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Etxeko behia uholdeak eraman zuen. Gabierrotaraino eraman zuen urak; eta, hala ere, bizirik atera zen animalia gaixoa.

10. Arozena txistulariak III

- **Erref:** OIA-010/020
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:52:20. **Bukatu:** 00:53:40

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Kornelik gizona ez ezik, semeak ere txistulariak ditu, baita bilobak ere. Semeak aitarekin hasi ziren ikasten, gero kaleko txistulariekin aritu ziren eta Errenterian segitu zuten.

11. Arozena txistulariak IV

- **Erref:** OIA-010/022
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:54:30. **Bukatu:** 00:56:30

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Arozenatarrak: Santos, Korneliren senarra, bera bakarrik etorri zen Lizartzatik. Hango baserri batekoa zen eta senide guztiak txistulariak ziren, osabarekin ikasiak. Santosek bere semeei erakutsi zien, eta haiek beren semeei, Korneliren bilobei. Irribarrez aipatzen digu lana besterik ez zegoela etxean baina haiek txistua jo eta jo aritzen zirela.

12. Txerria eta uniforme

- **Erref:** OIA-010/024
- **Iraupena:** 0:01:55. **Hasi:** 00:59:40. **Bukatu:** 01:01:35

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Gerra garaian, soldadu bati arropa garbitzen zion. Behin, txerriak uniforme

txikitu zion. Estualdi ederrak pasatu zituen, baina soldaduak barkatu egin zion.

13. Oiartzunen jabe

- **Erref:** OIA-011/003
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 00:05:08. **Bukatu:** 00:07:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

<p>Erreketek eta herritarrek hitz egiten zuten elkarrekin. Askotan, elkarri toreatzen ere aritzen omen ziren, baina kontu handiarekin beti. Oiartzunen jabe egin behar zutela esaten zuten erreketek; eta herritarrek, ederki kostako zitzaiela erantzun. Gerra hasi zenean, Corneli eta familia Karrikako Galtzaraberrira joan ziren.</p>

Transkripzioa

- Reketik, haik 'e ba denatik, batzuk onak zin 'ta bestik gaixtuak. Noski, Oiartzunen jabe in ber zutela 'ta san niyon nik batei: "Oiartzunen jabe? Kostako zizute erki gui hemendik atetzen!" 'Ta toritzen ai giñan, halako batek bestiri.

"¡Porque, porque esto es nuestro y vosotros habeis venido de no sé donde! Y no tenemos nada que ver con aquello, nosotros vivimos aquí tranquilamente, y bien además. ¡No como vosotros, coger las pistolas y los escopetas y venir a matar a la gente!"

'ta hola aitzen giñan broman 'ta zean, biño, biño, haik bena itten zuten.

- Ez al zin haserraten?

- Ez, ez, ez. Broman aitzen giñan 'ta! Biño ez giñan haserretzen behiñ 'e.

- Eta herrikuk bai al zin reketik zinak?

- Ez. Herrikoik ez zen reketeik.

- Kampotik torri zen dena?

- Denak kampotik torri zin. Zea, hala san ziuten, geo gu Galtzaberrin eondu giñan, han pixkatin, ez zon Altzibarren eoteik, dena bete baizen soldadua 'ta reketia 'ta zeakin... Hara jon 'ta han eondu giñan 'ta handik hala san ziuten zea, rekete batzuk:

"¿Qué hacen ustedes aquí?" "¡Ui, en algún sitio tenemos que estar! Allá no hay nada más que tiros y no sé porque teneis que echar los tiros a la gente que vive tranquilamente... Porque quereis vosotros todos de aquí quereis todo de aquí y no puede ser,

nosotros también tenemos tanto derecho como ustedes." "Si además tenemos que ir hasta Pasajes. Para ser Oiartzun tiene que ser hasta Pasajes" "¿Hasta Pasajes?" "sí, sí no está mal si consiguen no está mal."

- Galtzaberri, Galtzaberri non da?

- Galtzaberri... Oan kendua do, hor jonta zen. Galtzaberri... Zentrala zen.

- Zentrala bai.

- Bai.

- Hara jon ziñazten?

- Hara jon giñan gu. Han izaunak genittun 'ta han eondu giñan.

Numbaitte sartu ber genun Altzibartik bial... Denak biali 'ta.

14. San Markostik tiroka

- **Erref:** OIA-011/004
- **Iraupena:** 0:02:32. **Hasi:** 00:07:48. **Bukatu:** 00:10:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

<p>Galtzaraberritik Altzibarrera itzuli zirenean, auzoa hankaz gora aurkitu zuten. Dena konpondu eta isilik egon beharra zegoen. Galtzaraberritik Oiartzungo kalera ogi bila zihoazen batean, San Markostik botatako tiro batek jo, eta beren ondoan zegoen mutil bat hil zuen.</p>

Transkripzioa

- Eta zuen geo Altzibarko itxetan sartu al zin beák? Geo bueltatu, bueltatu ziñaztenin nola...

-Uo....! Puskaik onenak eamanak eta, hantxe txikittua bazter guziyak eta, ahal zen bezela! Arreglatu pixkat eta ixixilla. Han ixillik eon berra zon. Ez zon han kantai 'ta dantzan ibiltzeik!

- Ez zon, bukatu zin dantzak!

- Bai, bukatu zin hango zeak. Hantxe. Geo noizpatte bakotxa gen itxeta joteko ba 'ta, jun giñan, dena zikindua 'ta... U! beák nahi zuten bezela ibilliya 'ta! Sartu giñan 'ta geoztik hantxe!

- Eta Galtzaberrin ziñaztela, jakingo zenuten ze pasten zen herriyan 'ta!

- Bai, asko ze pasatzen zen, nola... Ogiyan 'ta billa torri ber genun Oiartzuna, 'ta zea, harrobiyan barrena pasa ber genun nahitanahiyez 'ta, tiruk San Markostik titzen bait zittuzten, 'ta, gu iya ailletun, zea, harrobira, ya ailletun harrobira 'ta tiruk hasi zin 'ta, hola baztertu giñan pixkat pareta kontra, 'ta Txirrista saten geniyon mutill bat, Zirrista izena, ez dakit ze izena izango zun, Zirrista bai, "bajjua Zirrista" 'ta hura 're paretan kontra arrimatu zen 'ta tortzen zaiyo bala kontra 'ta hantxe seko utzi zun! Bai, hora ikara pasa nun!

Gu ya ailletun 'ta hora hilla han. Bai. Geo seittun geldittu zin, beno, geldittu, berriz 'e seittu zuten, biño gu pasa giñan gen tokira jon ber genun aldea. Pozik tiroik ez zenin! 'Ta holaxe, gaizki, gaizki. Gaizki ibilli giñan.

15. Pasaiara joateko agindua

- **Erref:** OIA-011/006
- **Iraupena:** 0:02:23. **Hasi:** 00:11:30. **Bukatu:** 00:13:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ekonomia gerra garaian
- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:

<p>Nafarroatik heldu ziren erreketek Galtzaraberrin gelditu ziren galdetzera. Pasaiara joateko agindua zeukaten eta bidea nondik zen galdetu zieten bertakoei.</p>

Transkripzioa

- Han esan zituen ba, kampo atera giñan gu, 'ta soldado mordoska bat heldu zen, reketik, Napar ayekatik heldu zin 'ta hoi 're Naparreko zean do ba, birian Galtzaberriku hoi 'ta. "¿Qué hacen ustedes aquí?" "Esperando a ustedes", nik.

"Esperando a ustedes aber lo que nos va ha hacer". "¿Qué quieren ustedes que haga?" "Ui, pues no sé. Aquí dicen que estan matando a la gente y no sé porque estan matando a la gente". "Pues matar no la mataremos, pero quisieramos saber el camino de aquí a Pasajes cuanto es".

"O...! Yo no sé, primero tiene que pasar Oiarzun, y luego de allá adelante tienen que ir a Pasajes". Pasaira jon nahi zuten nombatte.

- Bai, Naparrotikan Donosti aldea jon zin.

- Bai, Donosti aldea jon nahi zuten 'ta. Ni: "No sabemos, yo al menos no. De Oiarzun no he salido yo"

- Karo zuek 'e...

- "Nunca. Nunca he salido yo de... (...) hasta la calle, a por los recaus, y lo demás nada, siempre en casa, con el miedo de la guerra dichosa que traeis por aquí, por Navarra y por todas partes " 'ta konfintza pixkat hartu genun 'ta "Si, asi es pero... Así nos han mandau,y...."

"¡Klaro! Yo comprendo que a vosotros también os habrán mandau aquí a venir" "si para ir a Oiarzun y de Oiarzun a Pasajes" "¿De Oiarzun a Pasajes? Primero tienen que pasar el barrio Alzibar, luego tienen que subir a Oiarzun y de Oiarzun a Pasajes. No sé, yo nunca no he ido y no sé nada".

Ni Pasaian izandu nitzan biño...

- Harrapatuko zuten biria.

- "¡Yo de Pasajes no sé nada. Allá, allá allá ya le enseñaran!". 'Ta hartan.

16. Gerra giroa

- **Erref:** OIA-011/007
- **Iraupena:** 0:03:07. **Hasi:** 00:13:53. **Bukatu:** 00:17:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

<p>Gerra aurretik, hegazkinak hasiak ziren atzera eta aurrera. San Markostik tiroka hasten zirenean, zubi azpian gordetzen ziren, hor babestuta zeudelakoan. Inork hil nahi ez. Gero gosetea; errotak itxita zeuden, baina lurritakoek gordean ematen zieten irina.</p>

Transkripzioa

- 'Ta gerra hasi aurretik, 'o sartu ziñ... Biño len zuek ba al zenuten, aitzen al zen kalin 'o... Jende zarragui 'ro aitzen al zeniyoten torriko zela gerra 'ro? Zuek zerbaitten susmua bai al zenuten?

- Bai, abioiyak eta bazabizten bueltaka 'ta. Geo San Markostikan 'e tiroka 're hasi zin 'ta,

San Markostikan erki hartzen baizuten gue ayeka hora, 'ta guk tiruka sumatzen zinin itten giñan zuiya, oan 'e han eongo da, Altzibarko zuiya haundiya hora, hara azpira joten giñan. Igual igual zen jon ezta 're biño! Biño, defensa, iruitzen! 'Ta hara joten giñan,

geo abioiyak 'e pasatzen zin, 'ta, ikara maten zuten denak... Denak ikara. Geo soldaduk 'e gorde itten zin askotan 'ta Iruñarrenin 'ta hoitan 'ta soldaduk eoten zin 'ta, denak hantxe, bata bestia non gordeko 'ta ... Iñork hil nahi ez! Hoixe zen, iñork hil nahi ez!

'Ta holaxe. Bizimodu tristia pasa genun.

- Gerran 'ta gerra ondoren 'e bai.

- E?

- Geo gosetia!

- Geo gosetia. Joe, geo... Ogiya beltza... Oaiñ beltza despreziatu itten zen, biño ordun beltza 're estimatu itten zen. Ez dakit, Naparrotik kartzen zuten ogiya gaiña!

- Errotak itxi iñ zittuzten.

- E?

- Errotak itxi iñ zittuzten hemen.

- Hala saten zuten.

- Bai.

- Gui lurritako errotakuk, lagun haundiya zen gue Attakin, Santosekin, 'ta saten ziyon:

"zu toz hiruak aldin goizaldea 'ta nik erekiko 'ut atia, zuk ez atek jo. Torri trenbiretan barrena 'ta nik emango zattut, zea iriña 'ta amak 'eo, amonak 'o, norbattek ingo 'izkizute taluk" 'Ta "bai, bai, iriña izan ezkie torko ga" 'ta handik harrek launtzen zigun asko,

lurritako errotakuk asko launtzen zigun.

- Gordian emango zun harrek?

- Gordian 'ta, geo Santos joten zen billa 'ta, zakukin 'ta hora 're bildurrez,

arratsin 'e iual ibiltzen zin non nahi 'ta. Behiñ 'e ez zitzaiyon tokatu ezerez,

biñon...

- Tokatu baziyon...

- Larri aski ibiltzen zen tokiyak bazittun. 'Ta hara jon 'ta han iriña maten ziyon harrek, béak posible zuna 'ta geo saten ziyon: "hau attutzeko hombeste dembo jongo zizu 'ta ordun berriz torri, nei deittu" 'ta hola ibiltzen giñan batetik bestea. Ahal zen bezela!

- Ahal zen bezela. Hau garaiyak!

17. Tartean militar onak ere baziren

- **Erref:** OIA-011/008
- **Iraupena:** 0:02:58. **Hasi:** 00:17:00. **Bukatu:** 00:19:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

<p>Gerran, kanpora atera, eta agian familiako bat topatzen zuten bazterrean hila; eta ezin ezer egin. Militarren artean, batzuk baziren onak: leihoa estaltzeko esan zieten, argia ez ikusteko, ordena zutela-eta argia ikusiz gero tiroa botatzeko. San Markostik tiro asko botatzen zituzten.</p>

Transkripzioa

- Oain hobekiyo bizi da bai jendia ordun aldin!

- Bai.

- Jo!

- Kejatu 're bai, gehiyo, e!

- E?

- Gehiyo kejatzen gala, biño!

- Bai, biñon, hora tristia zen, kampo atera 'ta igual ikusten zenun familikon bat hilla bazterrin han 'ta... Tiroka ai zila 'ta...

- Eziñ ezer san!

- Ezin pasa! Toki triste... Dembo tristik pasa genittun, oso tristik! Gaiña san ziuten batzuk bazin haitan 'e onak 'ta san ziguten (bideo moztu itten da) han tren zubiya zen, ez dakit oain han bado 're.

- Nongua?

- Altziberkua. Harriya eamaten zuten hara...

- Karrikako trenana? Bai.Oaindik hor do, bai.

- Bai. Esaten ziguten trenan guardin eoten zila askotan guardin han eoteko saten ziyotela 'ta que sukaldeko... Sukaldeko zea, leiyua harrapatzen baitzun pare parin, kristala... Kristalakin 'ta kristala haitan koltxoia 'ro zerbait jartzeko,

argiya sartzen zela 'ta kaltegarri zela guetzat 'e. zertikan haik argiya ikusi ezkieo tirua titzeke ordena zutela. 'Ta geo in genittun sako batzuk koltxoiyai illiak kendu 'ta illiak sartu zaku hoitan 'ta haik zintzilik jarri. Xintzilik jarri han iltziakin 'o nolazpatte, argiyik ikusten e...

Galdetu geniyon: "kuste al zute uan?" "No se ve nada. ¿Qué le ha veis hecho?" "¡Ui! ¡Quitar a los colchones la lana que tenía y poner aquí, qué remedio nos queda! No teníamos otra cosa."

- Karo, zona!

- "¡No teníamos otra cosa, tener que poner aquí o oir los tiroteos que vosotros hechaís por aquí!. No sé porque, nosotros si no hemos hecho nunca nada y tener que estar aquí debajo del tiroteo". 'Ta parre itten zuten haik ordun.

- Jo... parra erra.

- Parra.

- Eta ordun, San Markostikan 'ta botzen zittuzten tirukin 'ta jendia 'ta hiltzen zen ordun, e?

- Bai! San Markostik tiro asko titzen zuten. San Markostik Altziberra tiro asko! Pottonea 're... Uste 'ut azertatu zutela batin Pottonea 're, biño barrenin iñor ez 'o ez dakit zer zuten. bazuten zerbaitte. Biño San Markostik tira, denak, tiro denak San Markostik titzen zittuzten.

18. Altzibarko fusilamenduak

- **Erref:** OIA-011/009
- **Iraupena:** 0:02:10. **Hasi:** 00:19:58. **Bukatu:** 00:22:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

<p>Altzibarren hiru lagun fusilatu zituzten. Ergoienera ihesean zihoazela harrapatu eta Altzibarrera eraman zituzten. Beko-Ostatuan jarri zituzten begiak estalita. Beraiek etxetik ikusten zuten hura, izututa. Bi soldadu-ilara jarri, eta tiroka hasi ziren. Corneliri min egin eta ia erori zen.</p>

Transkripzioa

- 'Ta geo... Zu gotze al za fusillaketak 'ta holakuk gotze al za? 'O fusillatu zutela jendia 'ta... Hoi gotzen al za?

- Fusillatu? Hiru laun. Nunguk zin mutill haik aztua, aztua dakat nonguk zin mutill haik.

Hemenguk zin behintzat, bertakuk. Ugaldetxokuk 'o ez dakit nonguk zin, ez dakit haik nonguk zin, ez dakit. Biñon... Haik Ergoina ihesi jon, Ergoinen harrapatu, ekarri Altziberra hiru... Hiru, hiru laun izan ber zuten. Altziberra karri 'ta Altziberren Bekostatua,

ez dakit badakizun non den?

- Bekostatua zeñ da?

- Bekostatua Iruñarreneku hoi, itxian azpiko ayekako itxia...

Han ate haundi bat izaten zen kotxia sartzeko 'ta. 'Ta ate haundiya hola itxi zuten gu itxetik... Gue itxetik bistan baitzen. Gue itxe txarra ttikiya zen 'ta handik... Han jarri zittuzten hiruak begiyak lotuta 'ta san nun: "ze in ber 'te yote hoik?" Gu izutuk!

Geo jarri hiru 'ro lau soldado illaran, bi aurrin 'ta atzin beste bi. Bi illara 'ta tiroka hasi zin... Ni behintzat, ni miñ iñ 'ta iya eroi in nitzan! gizajuk! Ogi puska biño onaoko mutillak! Hantxe hiruak hill zittuzten! Hantxe hiruak hill, bai. Hamakin bat holako in zuten bai! Miño... Haik iña dena ongi iña zon 'ta!

- Bai, biño, jo...! Errak iñ zittuzten, e!

- Earrak, bai!

19. Atxiloketa asko

- **Erref:** OIA-011/010
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 00:22:08. **Bukatu:** 00:23:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

<p>Gerra bukatu eta gero, 'mantxa' zeukala iruditzen zitzaien hura kartzelara eramaten zuten. Jendea kexatu egin zen eta orduan hasi ziren batzuk aske uzten, baina batzuk hil egin zituzten.</p>

Transkripzioa

- 'Ta geo, gerra bukatu 'ta geo 're, jendia detenitu 'ta itten zuten, kartzela eaman 'ta... Ez?

- E?

- Gerra bukatu 'ta geo 're kartzelara 'ta eamate zuten jendia!

- Bai, eaman zittuzten! Bate mantxa zuna iruitzen zitzaiyotena hartu 'ta eman kartzela 'ta, kartzelan hantxe iuki. Ahalik eta jendia muittu 'ro, jendia zeatu zen arte, aleiya, haik ez zutela ezene kulpik. Kampotik etorritako jendia zela dena, gu bertakuk ez genula ezere kulpik!

'Ta... Orduntxe hasi zen pixkat libratzen, bat 'o beste 'ta... . Geo behintzat, nozpatte libratu zittuzten, biño denak ez. Hill iñ zittuzten batzuk 'ta... Uan,

nik ez dakit zeñ zin hillak eta zeñ zin zeak. Nik dembo... Urte asko da 'ta...

- Urte asko da bai!

- Biño, gauz onik ez! Ez zala behintzat... Hemen gerraik ez dugu behintzat, desitu berrik gehiyo!

- Hoi ahal bada ez, e! Hoi azkenekua, gerra! E?

- Uf! Haik 'e ez ziyoten beitzen ezta ezta ezeei 're!

- Bai, 'ta geo... Gorrotua ikaragarriya! Bata bestei eziñ ikusiyik!

- Eziñ ikusiya bata bestia!

20. Zaldun zuria

- **Erref:** OIA-011/011
- **Iraupena:** 0:02:41. **Hasi:** 00:23:46. **Bukatu:** 00:26:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

<p>Gerra bukatu eta gero, Lesakako errepidea egiten hasi ziren. Beorlegi zaldi zuri baten gainean ibiltzen zen lanak begiratzan. Kornelik ezagutzen zuen, bere ahizpa neskame zegoen etxean egoten baitzen jenerala. Zuri-zuri aritu zitzaion zalduna, eta baita Kornelik esan beharrekoak esan ere.</p>

Transkripzioa

- Geo Ergoingo karretera 're in zuten ordun 'ta... Hara jotzen zin ben zaldi zuiyak hartu 'ta... Zein jeneral zen hora? Jenerala... Zaldi zuiyakin ibiltzen zen beti.

- Ortiz de Zarate, igual?

- E?

- Ortiz de Zarate 'o... Beorlegi 'ro holokon bat?

- Beorlegi izango zen, 'ta... Nik izautzen nun gaiña.

zertikan ne ahizpan itxian eondua baitzen hura eun batzutan, Beorlegi uste 'ut zela. San niyon: "¡Muy buenas tardes señor Beorlegi, ¿Qué tal, qué tal andamos?" "¿Tu dónde vives?" "Yo aquí, debajo de vuestros pies" san niyon holaxe, "debajo de tus pies, debajo de los pies de usted.

Porque vivo ahí abajo en el barrio de Alzibar y yo le veo de casa como va con el caballo blanco" "¿me ves?" "Sí, ya le veo ya, y le conozco además, como solía estar en la casa de Ibarra" "¡Sí! ¿Y hasta eso me conoces?" "¡Por qué no? ¡Y además que tenga usted buena suerte,

pero que no nos maten a nosotros, e!" " ¿Y dónde vivis pues?" "Yo, mire ahí, Alzibar" Ergoingo karretera goitik baizijun han Muxuruko aurretik

barrena "Ahí en esa, en esa casita pequeña como no podemos hacer grande... En la pequeña".

Leno 're broman aitzen giñan 'ta geo ne artin 'e "aittuko ttuk ba!" Asko sateik 'e ez zon. "En esa casita pequeña... Ahí vivimos y le he visto pasar dos veces aquí y le he... Y he dicho en casa y no les he dicho nada a saludarle a usted" "muy bien, gracias chica, gracias".

Bai, bai gracias, gracias-ekin patu zun behintzat, harrek. Ez ziyon iñoi ezer 'e pasa, e! Biñon...

21. Goseari aurre egiten

- **Erref:** OIA-011/013
- **Iraupena:** 0:01:22. **Hasi:** 00:27:55. **Bukatu:** 00:29:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura

Laburpena:

<p>Ahizpa Donostian zegoen neskame, eta nagusia kontsulatua zen. Nagusia ihesi joan zen Holandara eta gauzak bidaltzen zituen etxera. Ahizpak beraiei bidaltzen zizkien, eta horri esker ez zuten hainbesteko gosea pasatu.</p>

Transkripzioa

- Ta ahizpa ordun zenekan Eibarren?

- Ahizpa nik Donostiyan nun.

- A! Donostiyan. Eta Beorlegi harrekin eendu al zen Donostiyan?

- Bai.

- A...!

- Hora konsuladua batzen. Nausiya konsuladua Holandakua zun, 'ta han alkar harrapatzen zutenin han erki eoten zin. Geo, gerrako dembun gauza dena bialtzen ziyoten Holandatik Donostira, nausiya 're Holanda jona baitzen ihesi bezela jon zen hora 're.

'Ta geo ahizpak itten zin nei pixkaka-pixkaka biali 'ta hambesteko mixeiyik ez genun ikusi guk. harrek bialtzen zigun gauz asko: oliyua 'ta, ogi... Ogi puskik sobratzen bazen 'e bai 'ta, ordun dena ona zen!

- Karo, ze rasionamenduk 'e ez zun asko emango!

- Oi! Razonamentoik ez zen ezere izango, ezerez ordun rasionamentoik, gutxi!

- Karo!

- Ogiyan billa joten giñanin 'e ze maten zuten ba? Ogi... Tostada zar zea batzuk, hola redondo... Eziñ txikittu zin mooko zea batzuk tostada zar batzuk, besteik ezerez.

22. Eliza eta gerra

- **Erref:** OIA-011/016
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:34:40. **Bukatu:** 00:36:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren jarrera
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Kongregazioak

Laburpena:

<p>Kongregazioak elizako talde batzuk ziren. Mutil eta neska taldeak. Hilero konfesatzera eta komulgatzera joan behar izaten zuten. Elizak esaten zuen gerrari indarra kendu behar zitzaiola. Herritarrek, ordea, bazekiten gerra ez zegoela euren esku.</p>

Transkripzioa

- Kongregaziyuk berez zer zin?

- Oi! Kongreaziyokuk mutillak Luistarrak eta, neskak zea kongreaziyua... kompaziyo batea hamar 'o hamaika izango zittun kuadrilla batek eta beste hamar 'eo

beste haimbeste beste batek eta hola. 'Ta hillero, ta hillero jon ber 'zaten zen konfestu 'ta komulgatu 'ta ittea, 'ta hor kompon!

- Obligaziyuk besteik ez ordun!

- Obligaziyu... Oi! Oblitu aleiya! Gerra zela 'ta gerra kendu (bideo mozketan) in ber zitzaiyola 'ta ez dakit zer 'ta bakit zer 'ta, "ken kiyon ba jarri yonen bezela!". Batei san niyon... Batei san niyon: "zeiñek jarri du gerra?" "Ui! ez dakit, hau Madritik etorko da!" " A! ordun jon Madrida 'ta san gelditzeko,

hemen ez dugula guk gerra berrik!" san niyon. Ez dakit zeiñ zen. "Guk ez dugula gerra berrik". Lotsagabia izaki gu! Gaztiak eta!

- Ordun ez baziñazten lotsagabik, noiz izango ziñazten?

- E?

- Ordun, gaztiak ziñaztela lotsagabik ez baziñazten, noiz izango ziñazten, ba?

- Oi...! Ez, hala zen.

23. Gobada

- **Erref:** OIA-011/018
- **Iraupena:** 0:03:52. **Hasi:** 00:38:00. **Bukatu:** 00:41:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:

<p>Udatiarrei arropa garbitzen aritzen ziren. Sutako hauts egokia izaten zuten kuelarako. Lehendabizi kuela egin eta gero, errekarara joaten ziren arropa jotzera.</p>

Transkripzioa

- Zuek 'e arropa garbitzen ibiltzen ziñazten kampoko jendintzako!

- Kampoko jendintzako.

- Haik ze tortzen zin, udako? Udara pastea, 'o...

- udara, udara pasata tortzen zinak zin haik 'ta maten zuten arropa 'ta neguan 'e askotan bialtzen ziuten, hango arropak usai txarra izaten zula 'ta honea arropa garbitzea.

- Zuek usai onakin uzten zenutelako!

- Ez, han lejiakin garbittuko ziyoten 'ta, guk ez baigenun lejiak ibiltzen. Guk ibiltzen genun surtako hautsa ona, eurra ona izaten zen 'ta! Hautsa txui-txuiya. suilla 'o kuela batin jartzen genun, 'ta denak xabal-xabal-xabal han jarri, jarri jarri 'ta betetzen zenin,

ura botiz, ura botiz, ura botiz, betetzen zenin, geo surtako hautsa... Egurra

're ona izaten zen, zen pizarra guk herreruk genittun onduan 'ta, egurra ona maten ziuten 'ta, haik egurra 'o zerra... Handik zerra... zerrautsa karri 'ta zerrautsa jartzen geniyon gaiñin

eur puxka batzukin 'ta ur berua irakitten bota 'ta hala garbitzen genittun.

- A! Ura irakitten bota itten zeniyoten? 'Ta ez zun betikan sua eukitzen, zea harrek?

- Ez, ez, ez, ez, ez.

- Bota itten zeniyoten ura irakitten!

- Ur berua... urak irakitten zunin bota 'ta kuela harrek zun azpiyan hola xolo batzuk, 'ta han zittun hola trapo batzuk sartuak. kompaziyo batea, bi... Lau xulo zittun 'ta...

Bi ta bi lau, lau xiri... Lau trap... Lau puxka hola xintxilik jarri 'ta geo ura itten zen handikan atera, ur berua. 'Ta uantxe ura berua atetzen zen demboan ya eosiyak zozten arropak pronto zozten.

- Señalke denin pasa zela!

- Pasa zela ur berua! 'Ta hala geo erreka jon maiyak 'ta denak hartuta 'ta hantxe pantorrilletan ez zen krak haundiyik izaten ordun! Geo han jarri ta maiya haundi bat eamaten genun,

maiya haundira bota arropak garbittuta 'ta silla 'o maiya ttiki bat bagenun arropa jotzeko 'ta arropa hartan zea hura, lengo hango usaiya 'ro zea hora kendu, astiñ astiñ in, jo jo iñ, astiñ astiñ iñ, 'ta hara bota 'ta geo anilla pixkat eman 'ta, libre. Han ura kentzen zuten,

han maiya hartatik zintzilik betti, ura botzen zuten ta ura botzen zutenin biyurrittu pixkat eta maindirik baratzin zabaldu.

- Hoi ze itten zen erropa kolorekukin 'o txuiyakin bakarrik, bakarrik itten zen?

- txuiya... maindirik bakarrak mate 'izkiuten. maindirik eta maindirik eta almhoadak eta ontzi trapuk. Bakarrak ematen ziguten. Gaiñekun kolozeko 'ta hola ez.

- Ez, e?

- Haik itxian itten zittuzten.

- Biño kolorekuk 'e garbittu zitezken hola? Zuek itten zenuten bezela?

- Ez, haik ben itxian.

- Haik ben itxian.

- Kolozkuak... Kolozkuk nola ez baizun eosi berrik, haik ben itxian itten zittuzten. Bai.

- 'Ta zuek zuen erropak 'e erropa txuiya hola garbittu zenuten?

'O haikena bakarrik itten zenuten hola?

- haina bakarrik itten genun hala, geo eamateko, entregatzeko, jakittek. Batzuk marka izaten zuten, bestik ez, 'ta bestela itxekua, bo! Itxekungatik 'e importa ziun guri!

- Ahal zen bezela hua!

- Itxekua ahal zen bezela, jaboia 'ta urakin garbittu ta... ahal zen bezela.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-05-09

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com